

Obra completa punt dos

Carles Hac Mor

Edició de Xavier García
Epíleg de Manuel Guerrero Brullet

Pagès editors

INSTITUT D'ESTUDIS ILERDENCS

Diputació de Lleida

Segona nota de l'editor

«...ad ingenium»

ISIDORO DE SEVILLA

Aquest segon volum de l'*Obra completa* del grafòman lleidatà Carles Hac Mor (Lleida, 1940-Sant Feliu de Guíxols, 2016) recull tots els seus textos impresos des de l'any 1993 al 1998. Emperò, i tot seguint els mateixos criteris editorials adoptats a «Punt U», cal recordar que he deixat de banda: 1) totes les seves col·laboracions en revistes o diaris i l'obra que ha romàs inèdita perquè es recolliran en un altre volum diferent i, 2) totes les publicacions digitals o en qualsevol altre format que no sigui sobre paper. Ara bé, amb tot, trobareu a faltar un seu treball en prosa (dins *Esriptura i combinatòria*, 1994) i les plaquetes de versos «Delit» (1995) i «Mot a mot. Balada paraparèmica» (1997). Aquests poemes, inclosos per l'autor dins els llibres *Hi ha un diari sota l'estora* (2000) i *Dietari del pic de l'estiu* (2012), respectivament, s'aplegaran en el volum corresponent que, per ordre cronològic, acollirà aquestes darreres edicions.

Si res se t'acud que et sembli bé o per si de cas has vingut a prendre llengua de, reedito de nou els pròlegs dels llibres *La fi del món* (1994) i *Epítom infra nu o no* —escrit a prec meu i que vaig publicar l'any 1998— perquè ambdós

textos són punts iniciàtics del sentit fadrí que va, a la deriva, a la recerca del no-sentit. A la fi, entre aquests desvaris i raons, l'ajuda d'Ester Xargay i els suggeriments que l'autor encara va arribar a oferir-me, he bastit aquest altre punt i seguit de l'obra d'un escriptor on, en manta ocasions, m'he abeurat d'innombrables emocions i m'he begut l'enteniment.

Com un flagell o, si voleu, com l'assot d'una obra que, malgrat no voler consolidar res, cada dia és més present. Tot plegat, una exageració no massa gran per a una obra que millor camparia «com el món no en té cura» més que no pas emmurada entre aquestes cobertes per al lector mandrós.

Xavier GARCÍA

QUE MORI EL SENTIT!

Dibuixos de Benet Rossell

Una pesta, un flagell, un ocell a l'aparell!

—Hem superat tots els límits i s'imposa un retorn al desordre!

—En la culturaota, la gent hi cerca menja espiritual.

—Tites, tites, tites...

- Que els crítics d'art em treguin conseqüències.
- Lo pensar fa de curt.
- Ep! Això són les raons del pont de Lleida!

ÒRSIDES I FEMS

Al llindar i mantenint-la alçada,
dóna testimoniatge del seu defalliment:
ves què us dic què importa a Déu
tan de matí: la minyoneta
de tot servei, la mà amb la mitena
negra, no pot pas fer passar
un esfondrament de més o de menys.
Quin horror! Què més podem demanar
quan el cos s'és estovat? Què puc fer
de més simple sinó dinar i sopar?
Ecs! Melangies de milionari sorrut
i excels: un conte d'infants més blanc
que la neu. En anar-lo a tranquil·litzar,
no em veig amb cor de renyar-lo,
el marrec, un prodigi com un cap
de mort: la mateixa ganyota dolorosa
li estira la galta de manera
estranya. Hom no sap per quina esplendor
moridora, un altre s'hauria trasbalsat
massa aviat. La seva veu s'anava
convertint en una ranera. *Ingressa
igitur cuncta per ordinem ostia.*
Oh crits que cap ésser vivent no sent!
Quina sort, aquells que reïxen
a estimar la tristor sense pecar
contra l'esperança! I per què
una taca d'ombra, avui? Què
he fet? Em preparo abans d'hora
per a uns grans perills que tal volta
no han d'arribar mai! Encara
m'haig de fiar de les meves orelles!

Sota el cel abrusador, allò era
la meva àvia o un insecte
que trontollava com si caminés travat
sobre tollets i fent mamballetes?
De pressa! La llei no en vol saber res,
de la pau! Un hom no es pot dedicar
a escriure sinó a partir de l'edat
de setanta anys. Ço és, cal obrir
amb els mots un solc ben ample a la
trepadella fragant de flors
que no existeixen. El progrés
contingut s'acreix o decau, estopençament,
d'acord amb les fal·leres o el desmenjament
dels qui tenen per destí la destrucció
de casa seva. Net i cru, uns i altres
carreguen els neulers a l'economia.
Les cames els fan figa de veure
les cadenes de la porta
del purgatori que haurien de patir
si atrapaven el falcó del desig
batut pel sol i el vent que ve de mar.
Ja ho digué Hölderlin, una miqueteta esverat:
*Ein Losungszeichen, und hier ist der Stab
Des Gesanges, niederwinkend,
Den nichts ist gemein.* O sigui,
«una consigna, i vet aquí que la batuta
del cant apunta avall,
que res no és mesquí!» I l'autòdrom,
com a representació no gens mimètica
de l'Ésser al defora de l'horitzó del pensament,
desperta els morts que no són pastura

de l'escòria. I esperen, temerosos,
molts ulls mirar la llum.
Tanmateix, com el Glossaire, al peralt
de muntanya, fito obstinadament
la cresta del talús, just arran l'herba:
el meu esguard, embriac de fatiga
i de claror, és ple de desafiament tranquil:
hi veig l'Ésser alhora com a Essència
i Existència, com a Ens i com a Substància,
tot i que ell, en Xènius, en té tan poca,
de solta, com l'Ésser buidat de tot sentit.
I vosaltres ja ho sabeu, que no n'hi ha,
d'intencionalitat, en aquest poema
de l'Esseròdrom, que la seva sola finalitat
és la manca de propòsit. Això, però,
mentre al peralt de mar creix la confusió
entre la noció de predicat i la d'atribut.
En efecte, la sorpresa pot agafar a contrapeu
qualsevol voluntat, magnànima o no.
Ara l'expressió del Pantarca reflecteix
la marca del patiment per culpa
del no-jo, l'objecte, o món,
contraposat al subjecte, o jo transcendental,
i posat allà, al seu voltant, precisament
per la subjectivitat, a guisa d'un botiguer
que toqués massa articles,
entre els quals el nihilisme immanent
en la metafísica al pic en què vespreja.
La seva digestió solia ésser força remisa.
De ressopó li abellia una sopa transparent
amb flors que hi suraven. I es referí, a l'últim,

al problema de la llibertat, tocant al qual
deia que li era llegut d'adverar
que resulta perillós de posar-se
preceptivament al capdavant de les estèsies,
anacardiàcies en una caserna,
o en un campament, i sebollir-hi el temps
si hom és eximit d'ésser antipàtic,
suficient i ple de vanitat, i si els metges
l'han condemnat per les proporcions
i augment i disminució de les qualitats
del cos, no pas a la fi
dels temps, en la mesura que un riu
suposa un corrent natural d'aigua,
més o menys continu, de cabal
que pot ésser molt variable,
que drena una conca vessant
d'una extensió almenys de dimensions
comarcals. En canvi, una riuada
és una revinguda de les aigües
d'un riu, i un riurau vindria a ésser
un edifici de planta baixa,
cobert de teula, amb un o dos aiguavessos,
amb arcs a un costat que permetrien
àmpliament la ventilació,
i destinat a eixoplugar-hi els canyissos
i les plantes posades a assecar:
una construcció característica
de la Marina. Altrament, el sideri
és una magnitud no aparent
definida per a qualsevol instant,
igual al valor de l'angle horari

d'un estel o d'un puntet de l'esfera celest
que hom pren com a referència,
a l'instant considerat; i això no té res
a veure amb les anacardiàcies,
família de terebintals integrada
per arbres i arbusts de flors petites,
tot sovint agrupades en panícules,
i de fruits drupacis, la qual família,
al seu torn, no s'adiu gens amb les estèsies
com a formes sufixades en radioestèsia,
anestèsia, sinestèsia i etcètera. Sí,
n'Eugeni d'Ors parlava confusament,
com per defecte físic, a la faisó
dels infants quan comencen d'enraonar,
o per voluptat de no deixar entendre a tothom
allò que deia, o sigui, s'embarbollava
i ningú no en podia treure l'aigua clara
ni en la transparència de la sopa,
les flors de la qual li enteranyinaven
el cel a causa de la indigestió,
tan entada que en heràldica
comportaria una peça de perfils exteriors
torçats en forma de clavilles
disposades a fi que les d'un perfil
corresponguessin als espais buits
d'un altre. Així, més que no el de la llibertat,
el problema era el del subjecte que sura
en l'aigua a causa d'haver esdevingut
menys pesant que no pas aquesta, o sia,
el protagonista. Perquè qui dimonis
era aquell qui, havent pres una sopa,

feia aquelles disgressions que no venien a tomb. I tot amb tot, l'autòdrom ensuperbí el Glossador: Nadal s'ensopega en dilluns i la paraparèmia sempre nega el subjecte, per tal com no és subjectiva ni de bon acontentar. Continuem, a més, sense saber encara si la llengua que hom parla a, per exemple, Benasc o Graus, és a dir, la zona situada entre els rius Éssera i Isàvena, és una barreja de català i aragonès, si és català amb certs graus d'aragonesismes, si és aragonès amb certs graus de catalanismes, o bé si representa la mostra darrera, molt deteriorada, d'uns parlars autòctons.

Tot plegat, força somordo, amb terminació mossàrab. «Si jo, com si diguéssim —escup en D'Ors —, fos dictador de Catalunya —el bon tirà de què parlen els llibres—, sabeu què faria?» El noucentisme —«Seny», «Raça», «Ordre», «Obra ben feta», «Imperialisme», «Mesura», «Autoritat», «Bon gust», «Heroisme», «Aristocràcia»— com a pre-feixisme. I avui també.

Ni eufonies, ni unitat temàtica, ni tan sols tema: estil descordat. Una tarda d'agost del 1949, amb els meus pares i germans, amb el Pantarca i l'arquitecte de La Gota de Llet, de Lleida, Francesc de Paula Morera i Gatell, amb una tartana menada pel Motxo

—un mestre d'aixa borni—, des de la terrassa
de Can Peixerot, a Vilanova i la Geltrú,
vam fer una excursió a l'autòdrom de Terramar.

El record, ben confús, gairebé oníric,
de les peroracions del Glossaire
en aquell marc de circ romà
passat per Cecil B. De Mille,
m'ha acompanyat tot sovint;
i ara —qui m'ho havia de dir!—
m'inspira el poema present.

*Es sahen aber, gebückt, desungeachtet,
vor Gott die Gestalt*

Des Verleugnenden, wie wenn

Ein Jahrhundert sich biegt, nachdenklich,

in der Freude der Wahrheit

Noch zuletzt die Freunde...

que fóra traduïble per: «I, nogensmenys, els amics veieren,
a la fi, covarda,

davant Déu, la figura d'Aquell qui es desmenteix,
com a l'hora en què un segle es doblega, consirós,
en la joia de la veritat...» Tanmateix,

no ens punyí pas el marriment, quan es féu de vespre:
a l'ull del Motxo, hi havia entrat un mosquit.

Fat contumaç, feta que ultrapassava

lleis sagrades, serena força lluminosa,

era com el sol en l'argent, allò! Les cuques de llum,

lluernes o llumenetes, ens feien agradables

les formoses nits estiuenques; la dansa

de miríades d'aquests insectes llançant

llurs fulgors sincronitzades

era un espectacle d'una bellesa extraordinària.

En ficàvem algunes en un flascó
de broc ample, i n'observàvem el capteniment.
El procés de la seva luminescència
no produeix calor: és una llum freda.
El concepte d'«ésser» és indefinible
i és el més universal i comprensible
dels conceptes. Arribats que som
on volíem anar, hi romanem
neguitosos: l'arquitecte Morera
panteixa. Els cantants no han de forçar
mai la veu. Hölderlin fa com un pagès
que al matí d'un jorn de festa
va a veure el camp, quan han caigut
llamps refrescants tota la nit ardent
i lluny encara el tro ressona. I Kafka
que li etziba: «I això no obstant? No res
de 'l això no obstant'.» Les adversatives
fan quedar mentider, posen llis
el qui les escriu, i el fan tornar a camí.
En efecte, en aquest poema a cruces penes, ai!,
el seus lectors --fets un sol lector
dividit en molts-- poden o pot
esquivar les conseqüències immediates
que ells o ell n'extreuen: la veu
de la lectura. Caldria no fer cap any
de tretze mesos. L'home del Neandertal
—el de la mandíbula de Banyoles?—
no ho era, d'home, com nosaltres,
no provenia de la mateixa branca de l'evolució.
Es fa impossible, la contemplació
de l'Ésser; aquest esdevé inefable.

© Hereus de Carles Hac Mor, 2018
© de la coautoria d'*Epítom infra nu o no*: Ester Xargay, 2018
© de l'edició: Xavier García López, 2018
© de l'epíleg: Manuel Guerrero Brullet, 2018
© de la il·lustració de la coberta: Àngel Jové, 2018
© de les il·lustracions interiors: Benet Rossell, 2018

© d'aquesta edició:

Pagès Editors, S L, 2018
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Institut d'Estudis Ilerdencs, 2018
Fundació Pública de la Diputació de Lleida
Plaça de la Catedral, s/n - 25002 Lleida
fpiei@diputaciolleida.cat
www.fpiei.cat

Primera edició: març del 2018
ISBN (Pagès Editors): 978-84-9975-954-8
ISBN (IEI): 978-84-16452-34-7
ISBN obra completa (Pagès Editors): 978-84-9975-167-2
DL L 143-2018
Disseny: Xavier García
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

